

19. Chachowska Z., *Biblioterapia może pomóc. Program autorski*, [w:] „Biblioterapeuta. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego”, nr 1, Wrocław 2005.

20. Każda bajka logopedyczna zawiera ćwiczenia artykulacyjne dostosowane do głoski.

21. Chachowska Z., *Biblioterapia może pomóc. Program autorski*, [w:] „Biblioterapeuta. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego”, nr 1, Wrocław 2005.

ЕСТЕТИЧНІ АСПЕКТИ СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ)

Кислий Анатолій Олександрович

*кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії та культурології НУЧК імені Т. Г. Шевченка*
a.kysliy@ukr.net

Кузніцина Анастасія Олегівна

студентка НУЧК імені Т. Г. Шевченка
kuznitsina.a@gmail.com

Спорт останнім часом охоплює глибинні аспекти людської життєдіяльності, що вимагає всебічно замислитись не лише над його фізичною спрямованістю, а й духовною реальністю. Феномен сучасного спорту неоднозначний, в ньому є багато протиріч: високий статус спортсмена і, разом з тим, життя за регламентом, виснажливі тренування та репетиції, обмеження та відмова від багатьох викликів повсякденного життя та великі жертви заради слави, успіху, результатів та перемог. Однак початкова основа спорту, його суть, має яскраво виражену гуманітарну спрямованість зі значною загальною естетичною забарвленістю.

Осмилення практичних і теоретичних питань сучасного спорту, де спортивні дисципліни тісно пов'язані з мистецтвом, відстає від темпів його розвитку та ще не знайшло належного відображення у науковій літературі. Тому існує потреба вивчення естетичного змісту та естетичних цінностей спорту, законів свідомості, що відображають спорт в категоріях естетики, форми естетичної діяльності людини в галузі спорту. Естетика спорту зачіпає й деякі питання естетичного виховання фізкультурників і спортсменів. Однією з найактуальніших проблем є багатоманітність думок та оцінок загальноприйнятих понять естетики художньої гімнастики. Тому вважаємо за необхідне з'ясувати естетичний зміст художньої гімнастики, де найбільш виразно простежується зв'язок спорту та мистецтва.

Дослідженням проблеми зв'язку спорту і мистецтва займалися: Н. Ніссютіс, Ф. Ландрі, Г. Пуре, П. Арнольд, Г. Грин, В. Родиченко, В. Столяров, М. Сараф. Аналіз робіт з даної проблеми дозволяє визначити доволі широке коло різних і навіть протилежних точок зору. Окремі

дослідники вважають спорт та мистецтво лише схожими за певними критеріями, інші взагалі не бачать спільного, але останнім часом все більше думок висловлюються з приводу того, що спорт не тільки може бути різновидом мистецтва, він вже є мистецтвом, однією з форм мистецтва [1,с.211].

Стрімкий розвиток спорту проявив його високе естетичне значення, як для вузького кола фахівців, так і для багатомільйонних мас глядачів і самих спортсменів. Естетичні закономірності стали відігравати досить істотну роль у функціонуванні та розвитку спорту. Естетичне значення дій, що творять красу в спорті, в своїй основі аналогічно значенню дій, які породжують прекрасне в музиці або театрі. За допомогою самих рухів і високих спортивних досягнень, які є «культурними цінностями», вони викликають масу реакцій, як у тих, хто займається спортом, так і у глядачів[2].

Відомо, що протягом багатьох сторіч естетика обмежувала себе сферою мистецтва. Але в дійсності світ естетичних явищ, і зокрема форм естетичної діяльності, значно ширший і різноманітніший. Естетичні цінності створюються й сприймаються людьми не тільки в мистецтві, але й у процесі праці, у різних сферах людського життя й діяльності.

Часто спорт ототожнюють з театром. Ю. Власов з цього приводу писав: «Змагання – це спортивне видовище. На стадіонах і в спортивних залах, незалежно від бажання виступаючих, автоматично вступають в дію вікові закони театру: вміння поводитися на публіці, вміння встановити з нею контакт і підпорядкувати своєму таланту» [1,с.392]. Художня гімнастика є яскравим прикладом цього, адже кожна гімнастка у своєму виступі використовує не тільки технічні елементи, які відточує на кожному тренуванні, а й артистизм, фрагменти танцю, спорідненість з тактом музики, підібране під кожен образ вбрання, а головне сюжет та сенс композиції. Гімнастки подібно акторам з перших секунд свого виступу заворожують публіку своєю грацією, вмінням з легкістю демонструвати те, що насправді дістається дуже важко.

Безперечно, що основним виразним засобом художньої гімнастики, що виділяє її з усіх інших видів спорту, є людське тіло, яке володіє природною пластикою, покірне душі і розуму й має необмежені можливості вдосконалення. Єдиною ж фізіологічною передумовою народження художньої експресії залишається людська тілесність і її здатність ходити, бігати, стрибати, тобто, рухатися.

Краса руху демонструється в запаморочливих елементах художньої гімнастики. Вона може проявлятися в спортивних і навіть у звичних рухах, наприклад у ходьбі. Саме в таких рухах найбільш яскраво помітні окремі сторони фізичного вигляду людини: стрункість, підтягнутість, постава, легкість тощо. Саме ці деталі, що неможливо повторити, створюють цілісне естетичне сприйняття самої краси руху: стрункість характеризує правильність форм усього тіла; підтягнутість свідчить про

рівень функціональної активності і психологічної зібраності при виконанні руху; пропорційність служить показником належного розвитку всіх ланок тіла, їх гармонію; постава – це перш за все звичне положення тіла, яке або допомагає, або заважає виконанню красивого руху; легкість свідчить про наявність і запас фізичних сил і можливості людини економно їх витратити і т.д.

Таке препарування «краси рухів» вказує на її багатогранність. Але на практиці ми сприймаємо рух в цілому – зайва деталізація просто може привести до зникнення почуття прекрасного. Грація і все інше як би відходить на другий план. Але крім деталей в будь-якому красивому русі завжди присутня його серцевина – цільова ефективність і раціональність всієї дії, що виявляється на тлі високих функціональних якостей.

У художній гімнастиці чітко простежується зв'язок підготовки та виступів спортсменок з діяльністю митців. Людина, яка своїми рухами тіла створює щось неймовірно фантастичне, своєрідне джерело грації, естетичного задоволення та краси так саме, як і та, яка пише картини, творить дивовижні композиції на музичних інструментах, пише неперевершені витвори літературного характеру, гідна носити почесне звання митця. «Як живописцю фарби і полотно, так спортсмену для демонстрації мистецтва служить його власне тіло...» – пише у своїй книзі «Краса спорту» Б. Лоу [Див. 1, с.212]. Звісно, якщо роботи митців залишаються нащадкам, то ті півтори хвилини, які гімнастка знаходиться на килимі та виконує вправу з м'ячем, стрічкою або булавами, мають місце лише в окремий проміжок часу. Але можна стверджувати, що результати роботи гімнасток залишаються в свідомості людини та фіксуються в скарбниці досягнень світового та місцевого масштабу та слугують взірцем для нових поколінь.

Отже, сучасний спорт, спортивні видовища, свята, олімпійські та міжнародні змагання формують новий естетичний феномен сучасності. Художня гімнастика як спорт, що базується на змагальній діяльності та вимагає спеціальної фізичної підготовки, має естетичний зміст та форму, де спортивні дії набувають нової якості мистецтва. Мистецький потенціал художньої гімнастики та спорту в цілому виявляється вельми високим. Він прямо або побічно впливає на культуру сучасності, стаючи однією з її помітних і важливих складових.

Література:

1. Столяров В.И. Философия спорта и телесности человека: Монография. В 2-х. кн. – Кн 1. Введение в мир философии спорта и телесности человека. – М.:Издательство «Университетская книга», 2011. – 766 с.
2. Сидорова В.В. Содержание культуры движений как двигательльно-эстетического понятия // Журнал Физическое воспитание студентов. – Д., 2002. – Вып. 5. – С. 85-91 – Режим доступу до ресурсу: <http://bmsi.ru/doc/36a28cdf-1086-4257-b826-bee1282d24ed>
3. Арнольд П.Дж. Эстетические аспекты спорта / Сокр. пер. Соменко Л.В. // Спорт, духовные ценности, культура. – М., 1997. - Вып. 5. - С. 19-34.